

UREDNIK/EDITOR:

prim. prof. dr. Marjan Bilban,
dr. med.

Nataša pivk, univerzitetna
diplomirana pravnica, študentka
doktorskega študijskega programa
Pravo in management nepremičnin
na Evropski pravni fakulteti v Novi
Gorici

in

doc. dr. Alenka Temeljotov salaj,
Evropska pravna fakulteta v Novi
Gorici, Kidričeva 9, 5000 Nova Gorica

Vsebina - Contents

VPLIV GOSPODARSKE KRIZE NA VARNOST IN ZDRAVJE ZAPOSLENIH TER ODZIVI NEKATERIH MEDNARODNIH ORGANIZACIJ IN AGENCIJ

POVZETEK

V članku je obravnavan vpliv globalne gospodarske krize na področje varnosti in zdravja pri delu in zdravje zaposlenih ter njenih dolgoročnih posledicah. Predstavljene so vloge Mednarodne zdravstvene organizacije, Mednarodne organizacije dela in Evropske agencije za varnost in zdravje pri delu na področju varnosti in zdravja pri delu, osredotoča pa se na njihove odzive na vpliv, ki ga gospodarska kriza pušča na področju varnosti in zdravja pri delu in na zaposlenih ter na njihove napovedi in svarila za prihodnost. Poudarja pomembnost ohranjanja varnega in zdravega delovnega okolja.

Ključne besede: gospodarska kriza, varnost in zdravje pri delu, Svetovna zdravstvena organizacija, Mednarodna organizacija dela, Evropska agencija za varnost in zdravje pri delu

IMPACT OF ECONOMIC CRISIS ON SAFETY AND HEALTH OF EMPLOYEES AND RESPONSES OF CERTAIN INTERNATIONAL ORGANIZATIONS AND AGENCIES

ABSTRACT

This article presents the impact of global economic crisis on occupational safety and health, the variety of influences that economic crises has on the employee's health and its long term results. The article contains the role of World Health Organization, International Labour Organization and the European Agency for Safety and Health at Work, focusing on their reactions on the influence of the economic crisis on occupational safety, health and employees and their predictions and warnings for the future. It is about the importance of preserving safe and healthy working conditions.

Key words: economic crisis, occupational safety and health, World Health Organization, International Labor Organization, European Agency for Safety and Health at Work

Vpliv gospodarske krize na varnost in zdravje zaposlenih ter odzivi nekaterih mednarodnih organizacij in agencij

1 Uvod

Padec nepremičninskih trgov v ZDA in Veliki Britaniji v letih 2006 in 2007, ki sta temeljila na obilici poceni in (pre)lahko dostopnih kreditov, tveganih naložbah ter pomanjkljivi zakonski regulaciji, je sprožil hipotekarno krizo, ta pa je bila povod za pojav globalne gospodarske krize leta 2008.¹

Samuelson in Nordhaus izpostavljata, da so cilji makroekonomske politike v splošnem visoka in rastoča raven BDP, visoka zaposlenost oziroma nizka brezposelnost, stabilna in rahlo rastoča raven cen oziroma zmerna inflacija (2005), gospodarsko krizo pa definirata kot ekonomsko depresijo skozi daljše obdobje, ki ga označuje visoka brezposelnost, nizka raven outputa in naložb, poslabšan poslovni optimizem, padajoče cene in pogosti stečaji. Milejša oblika poslovnega zastoja se imenuje recesija, ima številne značilnosti depresije, vendar v milejši obliki. Natančneje jo opredeljujeta kot obdobje, v katerem BDP pade v dveh zaporednih kvartalih.² Recesija je torej milejša oblika gospodarske krize oziroma depresije, in ker je sedaj že povsem jasno, da je trenutna kriza obsežna in da bo trajala še nekaj časa, se bo, izhajajoč iz te definicije, tudi v nadaljevanju uporabljal pojem gospodarska kriza.

Gospodarska kriza je torej zajela ves svet in praktično vsa področja življenja. Njenih posledic pa ne občutijo zgolj tisti, ki so zaradi nižanja prihodkov podjetij in večanja stroškov zaposlitev izgubili, ampak tudi tisti, ki so zaposlitev obdržali. Zaradi razsežnosti gospodarske krize in njen vpliv nista ostala skrita očem različnih mednarodnih organizacij, ki so se posledic krize in njihovega odpravljanja lotile vsaka na svojem področju.

¹ Več o vzrokih za globalno gospodarsko krizo ter njihovem reševanju in odpravljanju posledic si lahko preberete v: Štiblar, F., Globalna kriza in Slovenija - <http://www.pf.uni-lj.si/media/stiblar.kriza.in.slovenija.pdf>

² Samuelson, Paul A. in Northaus, William D.: Ekonomija, šestnajsta izdaja, str. 740

2 Posledice, ki jih gospodarska kriza pušča na zaposlenih

Gospodarska kriza vpliva na zaposlene na več ravneh, neposredno in posredno. Povečajo se tvegani faktorji - brezposelnost, poklicna negotovost, prezadolženost, neželene spremembe življenjskega sloga, pritisk na družinsko življenje. Delavci so nedvomno podvrženi večjemu stresu, ki je posledica bojazni pred izgubo zaposlitve in večjih obremenitev na delovnem mestu. Ta stres se odraža v delovnem okolju (npr. bolj napete delovne razmere lahko vodijo tudi v mobing) in družinskem okolju zaposlenih - pritisku v družinskem življenju in povečanemu številu primerov nasilja v družini. Večja obremenitev in stres lahko vodita v izgorelost in bolezen. Povečajo se poraba alkohola, tobaka in rekreacijskih drog. Nastopijo psihične in druge zdravstvene težave, kot so povečan krvni tlak, srčno-žilna obolenja, tudi določene vrste rakavih obolenj. Poveča se tudi število samomorov, duševno zdravje zaposlenih pa je na splošno v slabšem stanju. Delodajalci zaradi krčenja razpoložljivih finančnih sredstev posvečajo manj pozornosti zdravemu delovnemu okolju in nameenjajo manj sredstev za vzdrževanje delovnih strojev ter opreme.

Glede na to, da večji del dneva preživimo na delovnem mestu, je pomemben del našega življenja in doživljanja zadovoljstva tudi naše delo, ki ga opravljamo. Zadovoljstvo z delom kot zadovoljstvo s specifičnim življenjskim kontekstom prispeva k zadovoljstvu z življenjem. Zadovoljstvo z delom je najbolj pogosto raziskana spremenljivka na področju zdravja zaposlenih. Novejše raziskave kažejo, da stopnja zadovoljstva z delom v zadnjih desetletjih upada (Hamermesh 2001, Sousa-Poza 2003).

Hayne (2007) navaja, da je čustvena stabilnost osebna karakteristika, ki je najbolj povezana z zadovoljstvom z delom. Chopra (2009) trdi, da je zmožnost produktivnega delovanja glavna komponenta zdravega in emocionalnega stanja. Običajna

duševna odstopanja (CMS-common mental disorders) so povezana z zmanjšano produktivnostjo na delovnem mestu. Predvsem je to še posebej izraženo v razvijajočih se državah. Še več, stres na delovnem mestu je pomembno povezan z emocionalnim počutjem in povečano tveganostjo CMS. Predvsem govori o povezavi med delovnim okoljem in duševno morbidnostjo.

V raziskavi pravi Mlinar (2009), da so zaposleni, ki redno doživljajo stres, navedli 127 različnih težav v osebnem počutju, tisti, ki občasno doživljajo stres, so navedli 92 različnih težav, ljudje, ki nikoli ne doživljajo stresa, pa 30 težav z zdravjem. Ljudje z rednim doživljanjem stresa so najpogosteje navajali utrujenost, bolečine v križu, vratu, glavobol, so čustveno izčrpani, imajo težave s pomanjkanjem teka in nezapolženostjo. Osebe, ki pogosto doživljajo stres, morajo dvigniti zavest o pomembnosti lastne dejavne vloge v oblikovanju zdravega življenja. Študije kažejo tesno zvezo med zmanjšanjem delovanja delovnih stresorjev in kakovosti odnosov s sodelavci in nadrejenimi. Ljudje, ki so dobili dovolj emocionalne podpore, so kazali manj fiziološke napetosti. Poleg socialne podpore, ki je pomemben dejavnik, ki zmanjšuje verjetnost bolezni, je pomembna lastna samopodoba, osebnostna čvrstost, ki zajema občutek odgovornosti, visoko stopnjo kontrole in odprtosti za izzive.

Kot pravi Dodič Fikfakova (2002), je bistveni cilj promocije zdravja na delovnem mestu: omogočiti zdravo in varno delovno okolje, ohranjati delovno sposobnost in zmanjševati prezgodnje upokojevanje, pretirano odsotnost z dela zaradi bolezni, preprečiti poškodbe pri delu, poklicne bolezni ali bolezni, ki bi bile povzročene ali vplivane z delom, okoljem, življenjskim stilom ali socialnimi determinantami, omogočiti optimalno ravnotežje med ekonomskim interesom na eni strani in delovno zmožnostjo na drugi strani za vse zaposlene, ohraniti splošno življenjsko okolje in omogočiti proizvodnjo zdravih in okolju prijaznih produktov za ljudi. Podjetja sodelujejo predvsem pri varovanju človekovega zdravja pred negativnimi vplivi delovnega okolja, promociji duševnega zdravja in zdravega načina življenja, tako

da uvajajo specifično politiko za ohranjanje delovne sposobnosti in tako tudi zaposljivost skozi celo življenje.

Gospodarska kriza vodi v manjšo učinkovitost zaposlenih, dolgoročno pa v naraščajoči absentizem zaradi poškodb in bolezni. Krčenje stroškov na področju varnosti in zdravja zaposlenih kratkoročno morda sicer res pripomore k obstoju podjetja v času gospodarske krize, ima pa dolgoročno slabe posledice. Podjetja postanejo zaradi manj zdrave in nezadovoljne delovne sile ter nezanesljivih delovnih strojev in naprav manj konkurenčna, delovna mesta pa so tako ponovno ogrožena.

Komisar Potočnik je junija 2009 na zasedanju Evropske komisije opozarjal, da morajo dajati menedžerske strategije vedno večji poudarek generiranju in difuziji tehnoloških inovacij ter da je nujno usmerjanje v dvig inovacijske klime v gospodarstvih evropskih držav, ki mora svoje znanje in raziskave hitreje pretvarjati v nove produkte in storitve - in to je pravi odziv na krizo.

3 Vloga Mednarodne zdravstvene organizacije, Mednarodne organizacije dela in Evropske agencije za varnost in zdravje pri delu na področju varnosti in zdravja pri delu ter njihovi odzivi na vpliv, ki ga gospodarska kriza pušča na zdravju in varnosti zaposlenih

3.1 svetovna zdravstvena organizacija (WHO)

WHO skuša med drugim pomagati državam članicam tudi na področju zdravja zaposlenih in z delom povezanih bolezni. Leta 2007, še pred nastopom svetovne finančne krize, je izdelala GLOBAL PLAN OF ACTION ON WORKERS' HEALTH 2008-2017 (Globalni akcijski načrt o zdravju delavcev 2008-2017). Takrat so bile vse države članice pozvane k osnovenju načrta za zagotavljanje zdravja za vse zaposlene s posebnim poudarkom na skupinah delavcev v tveganih poklicih in visokorizičnih skupinah zaposlenih (npr. mladoletni). WHO je tako v promocijo zdravja vpeljala tudi skrb za zdravje zaposlenih. Pripravila

je globalni načrt delovanja na področju zdravja zaposlenih za leta 2008-2017 in tako izdelala okvir za konkretne akcije za zaščito, promoviranje in izboljšanje zdravja zaposlenih.³

Novembra 2008, ob prvih znakih, da gre za globalno recesijo, je WHO izrazila svojo zaskrbljenost. Svet je bil na točki, ko sta bila zavzetost za globalno zmanjšanje revščine in izboljšanje zdravstvenega stanja po vsem svetu najvišja v zgodovini, prejšnji poizkusi v letu 1978 uporabiti zdravje kot pot k socialnoekonomskemu napredku, pa so se izneverili ob nastopu naftne krize v začetku leta 1980. Že takrat se je zgodilo, da so se investicije v zdravstveni in izobraževalni sektor drastično zmanjšale, posledice tega pa nekatere države trpijo še danes. WHO je poudarila, da se tokrat ne sme ponoviti istih napak - sredstva, ki se jih vlaga v zdravstvo, se ne smejo zmanjšati.⁴

WHO, regijski komite za Evropo (Regional Office For Europe), je v obvestilu Briefing note for the Ministry of Health on health and crisis⁵ konec leta 2008 pri napovedi o vplivu gospodarske krize na zdravje in zdravstvene sisteme podala naslednje ugotovitve:

- Ker je zdravje odvisno od izobrazbe, zaposlitve in dostopa do sistemov socialne varnosti, se v času recesije zaradi slabšega delovanja zdravstvenega sistema poveča pogostost in zahtevnost različnih, tako nalezljivih kot nenalezljivih bolezni.
- Najbolj ranljivi v času ekonomske recesije so, glede na pretekle izkušnje, zaposleni z nizkimi prihodki in bolni. Posamezniki in družine si ne morejo več privoščiti predpisanih zdravil, odlašajo z obiski zdrav-

nika, soočeni so s povečanim tveganjem za duševne bolezni in nasilje v družini. Dodaten psihičen stres, ki ga kriza prinaša, vodi v manj zdrav življenjski standard in bolj tvegano obnašanje z vidika zdravja posameznika - na primer poveča se poraba drog in alkohola. Manjši prihodki vlivajo na izbor slabše hrane, kar po eni strani pomeni prehranjevanje s hitro pripravljeno hrano in težave s čezmerno telesno težo, po drugi strani pa podhranjenost pri majhnih otrocih, kar vpliva na njihove psihofizične sposobnosti.

- V času krize se zmanjšajo varnostni standardi na delovnem mestu, kar prizadene celotno populacijo, kaže pa se v večjem številu nesreč na delovnem mestu in naraščanju primera bolezni, povezanih z delovnim mestom.

- Pomembno je spoznanje držav, da se investicije v zdravstvo in zdravje ljudi pozitivno odražajo na ekonomiji držav.

Leta 2001 zastavljeni cilji Združenih narodov, tako imenovani Millennium Development Goals,⁶ so zaradi gospodarske krize ogroženi. Septembra 2010 bodo države članice na zasedanju visoke ravni preverile, kakšno je trenutno stanje in skušale izvesti ukrepe, ki bodo kljub svetovni gospodarski krizi omogočili izvedbo načrta do začrtanega roka v letu 2015.⁷

3.2 Mednarodna organizacija dela (ILO)

Glavni cilji ILO so promoviranje pravic delavcev, spodbujanje dostojnih zaposlitvenih možnosti, povečevanje socialne zaščite, utrjevanje dialogov in obravnavanje drugih, z delom povezanih tem. Pomaga pri ustvarjanju dostojnih zaposlitev in delovnih mest, ki delavcem omogočajo dolgotrajen mir, napredek in blaginjo. Med glavne dejavnosti ILO spada postavitve tako imenovanih mednarodnih standardov dela. Ti standardi so predstavljeni v obliki konvencij in priporočil. Kar 70 od teh standardov je povezanih z varnostjo in zdravjem pri delu.⁸ Eden od programov organizacije ILO je Programme on Safety and Health at Work and the Environment (Program za varnost in zdravje pri delu in okolje), tako imenovani SAFEWORK (varno delo). SAFEWORK

³ http://apps.who.int/gb/ebwha/pdf_files/WHA60/A60_R26-en.pdf

⁴ <http://www.who.int/mediacentre/news/statements/2008/s12/en/index.html>

⁵ http://www.euro.who.int/document/HSM/note_minhealth_crisis.pdf

⁶ Osem ciljev, in sicer: Eradicate extreme poverty and hunger, Achieve universal primary education, Promote gender equality and empower women, Reduce child mortality, Improve maternal health, Combat HIV/AIDS, malaria, and other diseases, Ensure environmental sustainability, Develop a global partnership for development

⁷ <http://www.un.org/millenniumgoals/>

⁸ <http://www.ilo.org/safework/normative/lang--en/index.htm>

ustvarja svetovno zavest o razširjenosti in posledicah z delom povezanih poškodb in bolezni ter jih predstavlja kot svetovni problem. SAFEWORK spodbuja in podpira aktivno delovanje na vseh nivojih varnosti in zdravja pri delu, opravlja raziskave in statistično delo ter je medijsko dejaven.⁹

ILO poroča, da vsako leto za posledicami nesreč pri delu in zaradi bolezni, povezanih z opravljanjem dela, umre več kot 2 milijona ljudi. Stopnja varnosti pri delu se močno razlikuje od države do države, pa tudi med posameznimi socialnimi skupinami. Število smrti in poškodb je še posebej veliko v državah v razvoju, kjer ljudje opravljajo nevarna dela v kmetijstvu, gradbeništvu, ribištvu, rudarjenju itd. Najbolj ogrožena skupina so revni - ženske, otroci in delavci migranti.¹⁰

28. april je svetovni dan varnosti in zdravja pri delu. Ena izmed izpostavljenih tem ILO na dan 28. 4. 2009 je bila varnost in zdravje pri delu v času ekonomske krize. Direktorica programa SAFEWORK dr. Sameera Al - Tuwajiri je v intervjuju za ILO Online na ta dan povedala, da globalna finančna kriza povzroča zaskrbljenost za zdravje in varnost delavcev po vsem svetu. Na vprašanje, ali ekonomska kriza vpliva na standarde varnosti in zdravja pri delu, je odgovorila, da se v nekaterih primerih lahko pričakuje zmanjšanje sredstev, kar bo vplivalo tako na delo mednarodnih organizacij kot inšpektoratov. Vse to se lahko odrazi v večjem številu delovnih nesreč, poškodb in številu smrtnih primerov ter tudi v bolj stresnem delovnem okolju.

Vsi delavci naj ne bi bili soočeni z enakim tveganjem, saj so nekatera delovna mesta že tako bolj dovzetna za poklicne bolezni in nesreče. Na primer majhna podjetja so bolj podvržena tveganju, saj jim primanjkuje finančnih sredstev in znanja s področja varnosti in zdravja pri delu. Če nekatera podjetja že pred krizo niso upoštevala varnostnih standardov, jih bodo med gospodarsko krizo še toliko manj. Ker bo zaradi gospodarske krize več delavcev opravljalo začasna dela, in to v sektorjih, ki so že tako bolj ogroženi z vidika varnosti in zdravja, se bo tudi njihovo tveganje za z delom povezane poškodbe in bolezni avtomatično povečalo. Bolj kot domači delavci bodo

tveganju izpostavljeni delavci migranti. Dr. Sameera Al - Tuwajiri poudarja, da vse to ne pomeni le tveganja za delavce, ampak tudi za njihove družine.

Če bo preživetje posameznega podjetja omogočeno na račun zmanjšanja sredstev za varnost in zdravje zaposlenih, bodo posledice tega vidne šele v prihodnosti. Države se morajo soočiti z gospodarsko krizo z vsem spoštovanjem do standardov dela, tudi tistih, povezanih z zdravjem in varnostjo pri delu. Samo tako bo delavcem omogočeno socialno in ekonomsko produktivno življenje.

Sporočilo ILO v času gospodarske krize pa je še vedno enako kot prej - vsi imajo pravico do varnega in zdravega delovnega okolja. Kriza ne sme biti izgovor za manj dostojno delovno okolje, ampak priložnost za promoviranje bolj varnega in zdravega delovnega okolja.¹¹

Od tretjega do šestega novembra 2009 je v Düsseldorfu v Nemčiji potekala mednarodna konferenca ILO na temo globalne implementacije standardov varnosti in zdravja pri delu (The International ILO Safety and Health Conference in Düsseldorf), kjer je bila ena od uvodnih tem vpliv globalne ekonomske krize na varnost in zdravje zaposlenih.¹²

Ugotovili so, da so se delovna sila, delovni čas, način dela in tehnologije v času globalizacije spremenili, implementacija ILO OSH (Occupational Safety and Health) konvencij in priporočil pa predstavlja primerjalno prednost podjetij.

Na konferenci je bila poudarjena potreba po izboljšani in večji nadzorni ter svetovalni vlogi inšpekcij. Poleg tega naj bi bila socialna varnost bistvena pri zaščiti delavcev in promociji produktivne delovne sile v času gospodarske krize.

Poudarili so, da investicije v zdravje zaposlenih

⁹ <http://www.ilo.org/safework/about/lang--en/index.htm>

¹⁰ http://www.ilo.org/global/Themes/Safety_and_Health_at_Work/lang--en/index.htm

¹¹ http://www.ilo.org/global/About_the_ILO/Media_and_public_information/Feature_stories/lang--en/WCMS_105129/index.htm

¹² http://www.ilo.org/global/About_the_ILO/Media_and_public_information/Feature_stories/lang--en/WCMS_116777/index.htm

zmanjšajo stroške podjetij na dolgi rok, ključ do učinkovitega menedžmenta na delovnem mestu pa je postavljanje ljudi na prvo mesto, pri čemer se ne sme pozabiti na psihično zdravje zaposlenih in spodbujanje zdravega načina življenja zaposlenih.¹³

3.3 Evropska agencija za varnost in zdravje pri delu (EU-OSHA)

Poslanstvo EU-OSHA je ustvariti Evropo, ki bo varnejša, bolj zdrava in produktivnejša pri delu. Agencijo EU-OSHA je ustanovila Evropska unija, da bi pomagala zadovoljiti potrebe po informacijah s področja varnosti in zdravja pri delu. Cilj agencije je izboljšati življenje ljudi na delovnem mestu s spodbujanjem pretoka tehničnih, znanstvenih in gospodarskih informacij med vsemi, ki se ukvarjajo z vprašanji varnosti in zdravja pri delu.¹⁴ Predstavlja torej glavno referenčno točko za varnost in zdravje pri delu. Njihovo glavno dejavnost za širjenje ozaveščenosti predstavlja kampanja za zdravo delovno okolje, v okviru katere vsaki dve leti obravnavajo drugo temo. Z namenom spodbujanja kulture preprečevanja tveganj sodelujejo z vladami, delodajalci in delavci. Analizirajo nove znanstvene raziskave in statistike o tveganjih na delovnem mestu ter predvidevajo nova in nastajajoča tveganja prek t. i. evropskega observatorija tveganj. Poleg tega opredeljujejo in izmenjujejo informacije, dobro prakso in nasvete za različne ciljne skupine, kot so socialni partnerji, združenja delodajalcev ter sindikati.¹⁵

EU-OSHA je junija 2009 objavila izsledke vseevropske javnomnenjske raziskave o varnosti in zdravju pri delu.¹⁶ Raziskava je bila izvedena v 27 državah EU, zajela pa je populacijo nad 18 let, z bivališčem na območju držav članic EU in s popolnim znanjem jezikov tiste države. Izsledki panevropske raziskave

kažejo na zaskrbljenost evropskih delavcev, da bo zdajšnja gospodarska kriza negativno vplivala na zdravje in varnost pri delu ter ogrozila izboljšave, ki so jih ti opazili v preteklih letih. Šest od desetih Evropejcev in kar osem od desetih slovenskih delavcev pričakuje, da bo svetovna gospodarska kriza poslabšala delovne razmere, zlasti glede zdravja in varnosti. Prepričani so, da gospodarska kriza vsaj do neke mere vpliva na varnost in zdravstvene razmere na delovnem mestu.

Kar tri četrtine vprašanih iz vseh držav članic tudi meni, da so obolenja vsaj do neke mere posledica dela, ki ga opravljajo. V Sloveniji je prepričanje, da je delo vzrok slabega zdravja, še močnejše od evropskega povprečja. 47 % vprašanih slovenskih delavcev je namreč mnenja, da je bolezen pri ljudeh v veliki meri posledica njihove službe in 44 % jih je mnenja, da je bolezen do neke mere posledica njihove službe. Raziskava tudi kaže, da so slovenski delavci dokaj dobro informirani o varnosti in zdravstvenih tveganjih na delovnem mestu. Skozi celo raziskavo je opazen večji pesimizem slovenskih delavcev v primerjavi s povprečnim evropskim.

Direktor agencije EU-OSHA Jukka Takala se zaveda, da finančna kriza lahko organizacije privede do tega, da prezrejo ali do skrajnosti zmanjšajo pomembnost varnosti in zdravja na delovnem mestu. Tveganje, da bodo podjetja razmišljala o zmanjšanju svojih naložb v varnost in zdravje pri delu, je mogoče. Izziv za EU-OSHA je ta podjetja prepričati, da ustvarjanje kratkoročnega dobička za ceno dolgoročnih težav ni smiselno, saj ugotovitve EU-OSHA kažejo na to, da so bolj zdrava delovna mesta navadno tudi bolj produktivna.¹⁷

17. novembra 2009 je v Bilbau v Španiji potekal zaključek evropske kampanje varnosti in zdravja pri delu. Dogovorjeno je bilo naslednje: Ker je kar 6 % evropskega BDP izgubljenega zaradi poškodb na delovnem mestu in drugih boleznih, povezanih z delom, zdravo in varno delovno mesto ne sme predstavljati razkošja ali luksuzne dobrine, na katero se zaradi svetovne gospodarske krize lahko kar pozabi. Zdajšnje obdobje mora predstavljati obdobje priložnosti za investicije v varna in zdrava delovna

¹³ <http://www.ilosafetyconference2009.org/index.html>

¹⁴ http://osha.europa.eu/sl/press/press-releases/what_do_europeans_think_about_their_working_conditions_01.14092009

¹⁵ <http://osha.europa.eu/sl/about>

¹⁶ Več o raziskavi in rezultatih si pogledajte na <http://osha.europa.eu/en/statistics/eu-poll>

¹⁷ http://osha.europa.eu/sl/press/press-releases/what_do_europeans_think_about_their_working_conditions_01.14092009

Razvoj in znanost

mesta ter povečanje konkurenčnosti in udeležbe na trgu dela. Če se standardi varnosti in zdravja pri delu uporabljajo pametno, tudi ne predstavljajo stroška ali bremena, ampak orodje za maksimalno izkoriščanje polnega potenciala delovne sile. Varnost in zdravje na delovnem mestu naj bi po mnenju agencije tudi predstavljala enega ključnih elementov pri izhodu iz svetovne ekonomske krize, v kateri trenutno smo.¹⁸

4 Zaključek

Bojazen, tako mednarodnih organizacij kot vsakega posameznega zaposlenega, da bodo delodajalci zaradi gospodarske krize in varčevanja začeli krčiti stroške tudi na področju varnosti in zdravja pri delu, ni pretirana in je razvidna tudi iz omenjene raziskave EU-OSHA. Dejstvo je, da krčenje stroškov na področju varnosti in zdravja pri delu poslabša situacijo v podjetju, kar pa se kot ekonomsko negativno pokaže šele po daljšem času. Podjetja, ki sklicujoč se na gospodarsko krizo, že varčujejo na račun varnosti in zdravja zaposlenih, bodo dolgoročno gledano postala manj konkurenčna. Gre namreč za neke vrste začaran krog, na kar opozarjajo tako ILO, WHO, kot tudi EU-OSHA.

ILO in WHO sta močni mednarodni organizaciji, katerih načrti za prihodnost in projekti delovanja v dobrobit človeštva z gospodarsko krizo ne bodo bistveno ogroženi. So pa njihova prizadevanja, njihovo opozarjanje na tekoče svetovne probleme, tudi na vpliv gospodarske krize na zdravje zaposlenih ključnega pomena. Ravno seznanjanje svetovne javnosti z obstoječimi problemi in, v tem primeru, tudi seznanjanje delavcev z njihovimi pravicami preprečuje poslabšanje stanja na področju varnosti in zdravja zaposlenih, če se že zaradi gospodarske krize ne more izboljšati. Tudi v EU promocija zdravja in varnosti na delovnem mestu v zadnjem času predstavlja eno vodilnih tem, prizadevanja agencije EU-OSHA s tega področja pa so neprecenljiva.

Za zaključek še poudarek, da so tako ILO in WHO kot EU-OSHA mnenja, da se situacija obstoječe gospodarske krize lahko izkoristi tudi za izboljšanje delovnih razmer zaposlenih in povečanja skrbi za njihovo

zdravje. Investicije v zdravstvo in zdravje ljudi se pozitivno odražajo na ekonomijah držav, investicije v zdravje zaposlenih pa dolgoročno zmanjšajo stroške posameznih podjetij, saj so bolj zdrava delovna mesta tudi bolj produktivna.

Čeprav je za nekatera podjetja zmanjševanje sredstev za varnost in zdravje zaposlenih še tako mikavno, si tega ne bi smeli privoščiti. Posledice bi bile najprej vidne v večjem številu nesreč in poškodb na delovnem mestu ter v naraščanju števila obolelih za z delom povezanimi boleznimi, dolgoročno pa bi bila manj konkurenčna. Če želimo gospodarsko krizo čim prej končati in jo zapustiti kot zmagovalci, potem se na področju varnosti in zdravja zaposlenih ne sme varčevati.

5 Literatura

- Chopra, P. (2009). Mental health end the workplace: issues for developing countries. *International Journal Of Mental Health Systems*, 3, 4.
- Dodič Fikfak, M. (2002). Promocija zdravja na delovnem mestu - profit delavca in delodajalca. *Kadri*, marec, 36-41.
- Hamermesh, D. S. (2001). The changing distribution of job satisfaction. *Journal of empirical research on human research ethics*, 36, 1-30.
- Haynie, J., Hartman, S., Lundberg, O. (2007). Personality and job satisfaction in the public health sector. *Journal of Healthcare Management*, 26(3), 240-245.
- Metelko, M. (2009). Kako z izboljševanjem sistema varnosti in zdravja pri delu v boj proti negativnim učinkom recesije. Portorož: Dvodnevni posvet varstvo pri delu, varstvo pred požari in medicina dela.
- Mlinar S., Viedmšek M., Meško M., Karpljuk D. (2009). Stres in osebna ocena zdravja zaposlenih v igralništvu. *Zdravstveni vestnik* 48, 105-113.
- Samuelson, P. A., Nordhaus, W. D. (2005). *Economics*. Eighteenth edition, New York, McGraw-Hill/Irwin.
- Sousa-Poza, A., Sousa-Poza, A. A. (2003). Gender differences in job satisfaction in Great Britain, 1991-

¹⁸ http://osha.europa.eu/en/campaigns/hw2008/european-summit/20091130_Summary_Closing_Event.pdf

2000: Permanent or transitory? Applied Economics Letters, 10, 691-694.

Štiblar, F. (2008). Svetovna kriza in Slovenci: Kako jo preživeti? Ljubljana: Založba ZRC, ZRC SAZU.

5.1 internetni viri organizacije WHO

http://www.euro.who.int/Document/Aboutwho/bridge/TheBRIDGE_25_spring2009.pdf

<http://www.who.int/about/en/>

http://apps.who.int/gb/ebwha/pdf_files/WHA60/A60_R26-en.pdf

<http://www.who.int/mediacentre/news/statements/2008/s12/en/index.html>

http://www.euro.who.int/document/HSM/note_minhealth_crisis.pdf

<http://www.un.org/millenniumgoals/>

5.2 internetni viri organizacije iLO

http://www.ilo.org/global/About_the_ILO/lang-en/index.htm

<http://www.ilo.org/safework/normative/lang-en/index.htm>

http://www.ilo.org/global/Themes/Safety_and_Health_at_Work/lang-en/index.htm

<http://www.ilo.org/safework/about/lang-en/index.htm>

http://www.ilo.org/global/About_the_ILO/Media_and_public_information/Feature_stories/lang-en/

[WCMS_105129/index.htm](http://www.ilo.org/global/About_the_ILO/Media_and_public_information/Feature_stories/lang-en/WCMS_116777/index.htm)

http://www.ilo.org/global/About_the_ILO/Media_and_public_information/Feature_stories/lang-en/WCMS_116777/index.htm

<http://www.ilosafetyconference2009.org/index.html>

5.3 internetni viri agencije EÜ-OSHA

http://osha.europa.eu/sl/press/press-releases/what_do_europeans_think_about_their_working_conditions_01.14092009

<http://osha.europa.eu/sl/about>

http://osha.europa.eu/en/statistics/eu-poll/slides/Package_EU27.pdf

http://osha.europa.eu/en/statistics/eu-poll/slides/Package_Slovenia.pdf

http://osha.europa.eu/en/campaigns/hw2008/europeansummit/20091130_Summary_Closing_Event.pdf

<http://osha.europa.eu/fop/slovenia/sl/about>

5.4 Drugi viri

Raziskovalna naloga študentov doktorskega študija Evropske pravne fakultete v Novi Gorici, smer Pravo in management nepremičnin: Vpliv delovnega okolja in gospodarske krize na zdravje zaposlenih v slovenskih podjetjih, mentorica doc. dr. Alenka Temeljotov Salaj, marec 2010.

ZVD Zavod za varstvo pri delu d.d.

ZVD Zavod za varstvo pri delu d.d.